

**“Vorbele nu
potolesc foamea.”**

Proverb

5.6. Securitatea alimentară

Problema securității alimentare a populației reflectă totalitatea problemelor sociale și economice, starea de lucruri în sectorul agrar și pe piața produselor alimentare, cât și unele aspecte ce țin de politica economică externă. De aceea, soluționarea ori, cel puțin, descongestionarea acestei probleme influențează sfera vieții economice, politice și sociale a statului. În definitiv, acesta este domeniul unde se intersectează multiplele direcții ale reformei economice, securității economice și dezvoltării umane.

Summit-ul internațional în probleme alimentare de la Roma (1996) a definit criteriile de bază și direcțiile prioritare în remedierea problemelor alimentare la nivel internațional, regional și național. Potrivit acestei concepții, *securitatea alimentară globală* este asigurată de: echilibrul dintre producere și consumul alimentar pe plan mondial, echilibrul dintre cerere și ofertă, stabilit în procesul funcționării piețelor naționale, regionale și mondiale.

Securitatea alimentară națională se sprijină, de regulă, pe concepția auto-aprovizionării cu produse alimentare de bază ca parte componentă a securității economice a țării. Bineînțeles, aceasta se referă doar la țările ce dispun de un potențial agrar pe măsură și sunt capabile să mențină un sistem de aprovizionare în condiții economice adecvate. Securitatea alimentară națională presupune prezența a câtorva părți componente, respectiv:

- stabilirea gradului de autoasigurare a țării cu produse alimentare de primă necesitate și a limitei critice de import;
- susținerea agriculturii naționale, în baza unui set de acțiuni economice și de protecție ce țin de politica economică externă (aceste acțiuni se pot produce cu regularitate sau spontan, în cazul destabilizării comerțului exterior. Susținerea agriculturii naționale este determinată de necesitatea asigurării securității și independenței alimentare ca elemente ale suveranității statului, cât și de necesitatea menținerii balanței de plăți și de comerț exterior și păstrării

locurilor de muncă în sistemul business-ului agrar);

- crearea și întreținerea fondului alimentar tranzitortiu și de rezervă și, în primul rând, a celui de cereale. (Aceste rezerve sunt folosite atât în cazul pătrunderii mărfurilor străine în interiorul țării, pentru reglementarea prețurilor și atenuarea efectului datorat oscilațiilor din economie, cât și în scopul stabilizării comerțului exterior.

Securitatea alimentară la nivel de grup social, familie și persoană. Prioritar este dreptul de acces al grupurilor sociale, al familiei și persoanei la produsele alimentare. Dat fiind faptul că securitatea alimentară ține de însăși existența omului, de lichidarea și prevenirea foametei și subnutriției, această noțiune se transferă din sfera politico-economică în sfera ce se sprijină pe criterii sociale și etico-morale.

De la începutul anilor '90, s-a produs o reducere substanțială a potențialului agrar al țărilor Europei Centrale și de Est, inclusiv al potențialului agrar al Republicii Moldova, unde nivelul producției alimentare a scăzut cu peste 40 la sută. Propriuzis, această regiune devine un factor destabilizator al situației alimentare de pe mapamond și o piață importantă a produselor de import, ce amintește, într-o anumită măsură, modelul de dezvoltare al țărilor lumii a treia.

În general, în majoritatea țărilor din această zonă, aprovizionarea cu produse alimentare s-a înrăutățit. Scăderea nivelului de viață a populației a determinat creșterea cotei de cheltuieli din bugetul familiei pentru provizii, în timp ce media consumului de calorii de persoană s-a redus. Astfel, chiar și în cazul mobilizării bugetelor de familie pentru procurarea produselor alimentare, nivelul de consum al acestora se află în scădere (a se vedea tabelele nr. 5.6.1 și 5.6.2).

În condițiile de criză economică și restructurare a sectorului agrar din Republica Moldova, a scăzut atât producerea, cât și livrarea produselor alimentare pe piața internă.

Tabelul 5.6.1.

Media producției pe cap de locuitor în Republica Moldova a principalelor produse agricole, kg

	1990	1994	1995	1996	1997	1998
Cereale și leguminoase-boabe	581	438	663	506	870	684
Sfeclă de zahăr (industrială)	544	390	532	502	479	398
Floarea-soarelui	58	37	56	77	48	55
Cartofi	68	117	106	95	107	102
Legume	270	127	135	89	97	137
Fructe	206	169	147	145	259	101
Struguri	215	175	236	213	82	94
Carne (în greu-tate de abataj)	84	36	33	32	31	28
Lapte	346	226	211	189	169	167
Ouă (bucăți)	259	116	132	146	140	148

Sursă: DSAS (1990-toată republica, 1994-1998-fără Transnistria)

În același timp, consideră FAO, problema alimentară în țările aflate în tranziție economică se acutizează în permanență și din cauza că populația nu beneficiază de asistența socială necesară, întregul sistem social fiind degenerat. FAO apreciază o asemenea situație ca relativ provizorie: după ce producția și consumul vor atinge limitele inferioare, se consideră că va urma ascensiunea lor recuperatorie. Conform acestui pronostic, zona Europei Centrale și de Est urmează să atingă nivelul necesar de aprovizionare alimentară către anul 2010.

Reducerea producției agricole pe cap de locuitor a limitat considerabil posibi-

litățile de aprovizionare a populației cu produse alimentare, conturându-se tendința de agravare a problemei alimentare, devenită în anii 1997-1998 deosebit de acută.

S-a modificat structura și calitatea alimentației. În primul rând, s-a micșorat folosirea produselor de proveniență animalieră (carne, lapte, ouă), fapt ce a afectat calitatea nutriției.

FAO a elaborat câteva criterii pentru determinarea nivelului minim al consumului de produse alimentare. În cazul în care consumul pe cap de locuitor este inferior acestui nivel, țara sau grupul social respectiv sunt considerate ca fiind

Tabelul 5.6.2

Media consumului alimentar pe cap de locuitor în Republica Moldova

Produse alimentare	1990	1994	1995	1996	1997	1998
Carne și produse din carne (kg)	58	30	23	25	25	23
Lapte și produse lactate (kg)	303	163	165	161	154	148
Ouă (bucăți)	203	100	107	116	121	114
Pește și produse din pește (kg)	12,0	1,4	2	3,5	3	2,2
Zahăr (kg)	48,9	22,3	21	22,5	18	15,6
Ulei vegetal (l)	14,1	8,0	8	8,2	6,5	6,2
Cartofi (kg)	69	84	68	71	69	64
Legume și cucurbitacee(kg)	112	78	86	65	70	74
Fructe și struguri (kg)	79	68	60	59	80	54
Produse de panificație (pâine, paste făinoase, făină, crupe) (kg)	171	139	135	127	127	129

Sursă: DSAS (1998-calculet)

dezavantajate din punctul de vedere al aprovizionării alimentare. Potrivit FAO, poate fi considerată neprielnică situația în care este depășită limita de jos, egală cu nivelul de alimentare ce asigură doar metabolismul de bază al organismului uman. În țările cu o climă caldă, nivelul limită e de 2100 calorii. Media de consum alimentar în 24 de ore stabilită de FAO e de 2500 calorii. Este un nivel limită ce corespunde normelor de consum al albuminelor, vitaminelor și sărurilor minerale și stabilește nivelul corespunzător de consum atât sub aspectul volumului, cât și al structurii de alimentație.

Bineînțeles, de nivelul veniturilor, extrem de diferit, depinde și gradul de satisfacere cu produse alimentare a diferitelor grupuri sociale. Până în 1990, în Moldova, raportul veniturilor aflate la limita de sus și limita de jos ale grupurilor, care alcătuiesc 10 la sută din populație era de 4:1; în prezent, acest raport reprezintă 37:1. Procesul de tranziție la economia de piață a comportat apariția unor discrepante flagrante ale veniturilor populației. S-a produs, de asemenea, o scădere generală a mediei venitului și, în consecință, reducerea consumului de alimente la majoritatea populației.

Conform datelor CISR bazate pe sondajul BGC, în 1998 mai puțin de 10 la sută din populație (respectiv, categoriile de cetățeni cele mai asigurate) avea posibilitatea să mențină un nivel de consum similar cu cel din anul 1990. Totodată, cca. 10 la sută din populație consuma mai puțin de 1500 calorii, ceea ce reprezintă, după FAO, limita de subnutriție maximă. Media de consum pe cap de locuitor a constituit, în Republica Moldova, 1980 calorii, în timp ce pragul stabilit de FAO e de 2500 calorii.

Deși reprezintă un indiciu important, valoarea energetică a produselor consumate nu oferă informații despre calitatea propriu-zisă a nutriției. În conformitate cu recomandările FAO, raportul de consum al proteinelor, grăsimilor și glucidelor trebuie să constituie 1:1:4. În Republica Moldova, corelația e de 1:1,2:5,2.

Deosebit de stringentă e problema alimentară în familiile sărace. Potrivit rezultatelor sondajelor în domeniu, ponderea cheltuielilor pentru alimentație ale primei zecimi, alcătuită din familiile cele mai sărace, a constituit 88,6 la sută din cheltuielile în ansamblu, în timp ce a zecea zecime, ce reprezintă partea cea mai avută din populație, a cheltuit pentru alimentație 46,0 la sută, media constituind 64,4 la sută din cheltuieli. Sortimentul produselor alimentare consumate de familiile sărace este vizibil disproportionat, pâinea și legumele acoperind cea mai mare parte a rației zilnice de consum. Contrastele sunt flagrante, rata consumului (în expresie naturală) pe cap de locuitor variind în funcție de veniturile de care dispune ultimă și prima zecime din populația supusă sondajului. Respectiv, consumul de carne e de 6,6 ori mai mare la ultima zecime în raport cu prima zecime; de pește - de 5,3 ori; de fructe - de 4,4 ori; de zahăr - de 3,9 ori; de lapte și produse lactate - de 3,4 ori; de legume - de 2,7 ori; de cartofi - de 2,1 ori; de pâine și de produse de panificație - de 2 ori.

Agravarea problemei alimentare pare să reprezinte una din consecințele cele mai grave ale crizei social-economice din țară, comportând reducerea veniturilor pe cap de locuitor la nivelul țărilor lumii a treia. Deficitul alimentar a afectat, în ultimă instanță, starea sănătății populației: a crescut morbiditatea și mortalitatea, capătă o mare răspândire maladiile "sociale" (în special, tuberculoza) - fenomene ce pun în pericol potențialul uman al țării.

Reducerea veniturilor și agravarea problemei alimentare se produc în condițiile unui sistem ineficient de protecție socială. Inițiativa individuală de autosalvare, de asigurare a securității alimentare reprezintă o nouă realitate a perioadei de tranziție, în care lotul auxiliar de pământ devine, pentru multe familii, un factor al protecției lor sociale.

Media suprafeței loturilor de pământ folosite în mod particular pentru obținerea

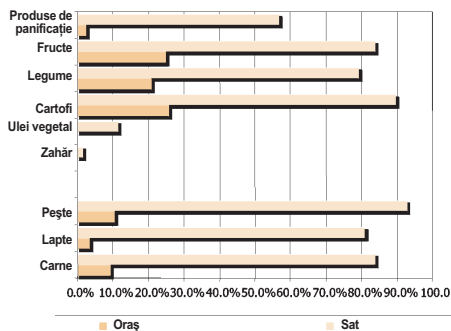
produselor agricole constituie 4612 m.p. în localitățile urbane. Procurarea produselor alimentare solicită cea mai mare parte din cheltuieli, respectiv, 64,4 la sută din bugetul familiei (în orașe - 56,4 la sută, în sate - 71,1 la sută). Acest indice demonstrează pauperizarea populației care utilizează cea mai mare parte a veniturilor sale pentru satisfacerea necesităților imediate. Rezervele și producția de fabricație proprie constituie cea mai mare parte din volumul de consum alimentar de la sate și o parte considerabilă - în orașe. (Tabelul nr. 5.6.1 prezintă datele referitoare la consumul alimentelor produse în condiții casnice și al rezervelor.)

Practic, în cazul tuturor categoriilor de produse alimentare, alimentele produse în condiții casnice și rezervele constituie partea de consum principală pentru locuitorii de la sate și o parte considerabilă în volumul de consum alimentar al locuitorilor de la orașe. Producția în condiții casnice compensează, astfel, capacitatea de cumpărare scăzută a populației.

De menționat că populația Republicii Moldova nu are întotdeauna acces la produsele alimentare de bază. Problema constă în diminuarea substanțială a ca-

Fig. 5.6.1.

Consumul alimentelor produse în condiții casnice și al rezervelor

Sursă: datele sondajului BGC

pacității de cumpărare a populației, ceea ce se confirmă și prin scăderea volumului de produse alimentare procurate în sistemul de comerț cu amănuntul.

De menționat că populația Republicii Moldova nu are întotdeauna acces la produsele alimentare de bază. Problema constă în diminuarea substanțială a capacității de cumpărare a populației, ceea ce se confirmă și prin scăderea volumului de produse alimentare procurate în sistemul de comerț cu amănuntul.

Tabelul 5.6.3

Media pe cap de locuitor a cantității de produse alimentare procurate anual în sistemul comerțului cu amănuntul, kg.

	1995	1996	1997	1998	1998 în % față de 1997
Carne și produse din carne	1,7	2,9	2,6	2,4	92,3
Pește și produse din pește	0,47	0,84	0,62	0,57	91,9
Unt	0,33	0,34	0,2	0,19	95
Ulei vegetal	0,63	0,93	0,81	0,79	97,5
Lapte și produse lactate	6,2	5,3	4	3,6	90
Ouă, bucăți	10,3	44,4	41,1	40,4	98,2
Zahăr	1,9	3,7	6	5,4	90
Pâine și produse de panificație	42,1	39,7	36,5	36,7	100,5
Crupe și leguminoase	2,4	2,5	1,9	1,7	89,5
Cartofi	2,2	2,8	2	1,9	95
Legume	3,4	3,4	3,5	3,4	97,1
Fructe și struguri	1,9	5,7	7,7	6,7	87

Sursă: datele DSAS

Securitatea alimentară include, în afară de ridicarea productivității sectorului agrar și a capacității de cumpărare a populației, și protecția consumatorului autohton vis-a-vis de invazia produselor falsificate, de proastă calitate, ori cu termen de valabilitate expirat, puse în vânzare din surse de import. Calitatea multor produse de import cedează calității

celor de origine locală, fapt ce presupune aplicarea unui control eficient care să blocheze accesul produselor necalitative pe piața de consum a Republicii Moldova. Unele țări, însă, s-au pronunțat în favoarea aplicării unor măsuri de protecție a agriculturii naționale.

Luându-se în considerație poziția-cheie a complexului agro-industrial în economia națională a țării și, de asemenea, rolul decisiv pe care îl are agricultura în asigurarea securității alimentare a populației, este oportun și rațional ca asemenea acțiuni să fie prevăzute și pentru Republica Moldova.

5.7. Securitatea ecologică

Dezechilibrele ecologice în Republica Moldova sunt legate pe de o parte de supraexploatarea resurselor naturale regenerabile, pe de altă parte de degradarea globală a calității mediului ambiant. Reducerea capacităților de regenerare a resurselor și poluarea mediului afectează vital securitatea existenței umane.

Resursele naturale

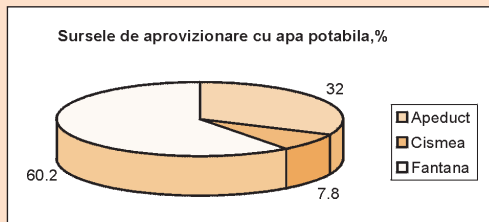
Resursele naturale reprezintă o componentă esențială a patrimoniului național. Regimul lor de exploatare determină în mare măsură starea mediului: volumul și gradul de epuizare (depreciere, deteriorare) a resurselor, precum și a factorilor de calitate ai mediului înconjurător. În contextul securității economice, Republica Moldova dispune în proporții suficiente de resurse pedo-climatice care reprezintă un potențial regenerabil de valoare pentru dezvoltarea durabilă a unei agriculturi de mare randament. Cât privește resursele naturale neregenerabile, cum ar fi materialele de construcție sau materiile prime pentru fabricarea acestora, acestea, cu mici excepții, sunt de importanță locală. Absența resurselor energetice, caracteristica și pentru alte țări din Sud-estul Europei, este un factor limitativ în diversificarea activităților economice și de consum, care impune o politică economică adecvată.

Resursele de apă ale Republicii Moldova se constituie din apele interio-

Caseta 5.6.1

Asigurarea cu apă potabilă

Aprovizionarea populației cu apă potabilă constituie un element important al securității economice. Făcând parte din categoria necesităților vitale ale omului, accesul la apă potabilă exercită un impact crucial asupra dezvoltării umane. Resursele de apă potabilă în Moldova sunt foarte limitate și alcătuiesc aproximativ 3,8 km cub. Gradul lor de regenerare este de 11% anual, ceea ce e insuficient pentru a menține ciclul resurselor acvatice la un nivel durabil. Ținând cont de faptul că Moldova este atacată frecvent de secete, debitul resurselor acvatice se reduce substanțial, ceea ce se răsfrânge negativ asupra consumului de apă în ansamblu. Gradul de asigurare cu apă potabilă este neuniform după teritoriu: valoarea medie a debitului descrește semnificativ dinspre Nord spre Sud, alcătuind în prezent proporția de 1:3.

Consumul mediu zilnic individual de apă potabilă pe republică este de 163 litri, ceea ce e mai puțin ca în majoritatea statelor din Europa Centrală și de Sud (255 litri/persoană) și cu mult în urma statelor occidentale (300 litri/persoană). De remarcat faptul că în multe localități din sudul Moldovei acest indicator nu depășește 20 litri pe persoană.

Specificul aprovizionării populației cu apă potabilă în Moldova constă în aceea că sursa principală o constituie fântânile de pe lângă gospodării. În mediu pe republică de această sursă de apă se folosește aproape 2/3 din populație. Deși în localitățile urbane ponderea fântânilor în aprovizionarea cu apă este mai mică (14,4%), totuși ele dețin locul secund în asigurarea populației cu apă potabilă. De menționat că 35% din populație are acces la apa potabilă doar numai din fântâni.

Fenomenul fântânilor în Moldova face ca apa să fie mai ușor expusă pericolului poluării. Doar 30% din resursele acvatice corespund standardelor naționale. Din acest motiv circa 42% din populație consideră că proasta calitate a apei potabile afectează în mod direct starea sănătății și cauzează apariția diferitor maladii.

Prin urmare, în domeniul asigurării populației cu apă potabilă urmează a fi soluționată o problemă tri-dimensională: (i) folosirea rațională a resurselor de apă; (ii) gestionarea eficientă a regenerării și păstrării ei; (iii) majorarea calității apei potabile.

Sursă: datele sondajului BGC pe a. 1998

are, râurile de la hotar - Nistru și Prut - și rezervele de ape subterane. Stocul mediu multianual al râurilor Republicii Moldova este estimat la 13,2 miliarde metri cubi, cu o distribuție neuniformă în timp și spațiu. Aceasta constituie resursa medie teoretică a apelor de suprafață. Nistrul acoperă 77-80% din aceste resurse. Rezerva de ape subterane este estimată la cca. 2,8 miliarde metri cubi. Rezultă că potențialul teoretic de apă este de circa 16 miliarde metri cubi, ceea ce înseamnă 3700 metri cubi / locuitor pe an.

Potențialul disponibil este de aproximativ 1100 m³ /locuitor pe an, ceea ce situează Republica Moldova printre țările cu resurse de apă relativ sărace, după România (1800 m³ /locuitor pe an), după așa țări ca Franța, Italia (3000-5000 m³ /locuitor pe an), Austria, Elveția (5000-10000 m³ /locuitor pe an), Finlanda, Norvegia (peste 20000 m³/locuitor pe an). Potențialul utilizabil în regim natural asigurat pentru anii secetoși se reduce la 10,5-7,5 miliarde m³.

Managementul apelor în Republica Moldova este încă defectuos și dezechilibrat, din care cauză nu face față noilor probleme de alocare a resurselor, eficientizare a serviciilor și protecție a ecosistemelor acvatice. Au loc pierderi foarte mari în rețelele de distribuție în așezările urbane și în sistemele de irigație.

Apa a fost considerată o resursă nelimitată și fără valoare economică. S-au făcut eforturi mari pentru găsirea și utili-

zarea surselor, dar nu și pentru asigurarea regenerării cantitative și calitative a apelor. Însă menținerea capacității de regenerare durabilă a rezervelor de apă necesită o altă abordare a managementului respectiv. Astfel, Tratatul de bază al UE prevede gospodărirea integrală a resurselor de apă (de suprafață și subterane) pe bazine hidrografice. În Republica Moldova aceste principii încă nu sunt puse în aplicare. Legislația în domeniu nu este armonizată cu normele internaționale. Raporturile juridice cu țările vecine nu sunt definitive. Mecanismele economice sunt rudimentare și ineficiente pentru remodelarea motivațională a comportamentului consumatorilor.

Resursele funciare și de sol sunt tot atât de importante ca și resursele de apă. Suprafața fondului funciar al Republicii Moldova, la sfârșitul anului 1998, era de 33,8 mii km² având următoarea structură pe categorii de folosință: teren agricol - 75,5%, păduri și alte plantații forestiere - 12,5%, alte categorii de terenuri - 12 %. În structura terenurilor agricole și a fondului funciar suprafețele arabile ocupă respectiv 75,5% și 53,5%. Plantațiile perene - preponderent vii și livezi care se supun regulat lucrărilor mecanizate și tratamentelor chimice - constituie 14,5% din terenurile agricole. Astfel suprafețele supuse lucrărilor intensive ocupă aproape 2/3 din suprafață totală a țării și 85,3% din suprafața terenurilor agricole. Pășunilor și fânețelor le revin 14,7% din terenurile agricole.

**“Când bei apă,
gândește-te
la izvor.”**

Proverb

Tabelul 5.7.1.

Resursele de apă de suprafață din Republica Moldova.

Bazinul hidrografic al râurilor	Debitul anual km ³		Inclusiv scurgeri pe râuri interioare			
	Stoc mediu	Ani secetoși	Total	Stoc mediu	Ani secetoși	
		75%	95%		75%	95%
Nistru	10,2	8,08	5,7	0,63	0,38	0,17
Prut	2,9	2,38	1,83	0,28	0,16	0,08
Cahul	0,11	0,05	0,01	0,11	0,05	0,01
Total în Moldova	13,21	10,51	7,54	1,02	0,59	0,26

Sursa: datele Ministerului Mediului și ÎES al Republicii Moldova

Pe parcursul tranziției la economia de piață, în urma reformelor s-a schimbat substanțial repartitia fondului funciar pe deținători de terenuri, după cum urmează:

Tabelul 5.7.2				
Fondul funciar pe deținători (la sfârșitul anului), mii ha				
Deținători:	Anii			
	1991	1995	1997	1998
Total terenuri	3376,0	3385,3	3384,4	3384,4
Cu destinație agricolă	2537,7	2032,6	1994,4	1980,9
Localitățile	400,8	441,7	441,7	449,0
Fondul de rezervă*	466,6	462,5	487,0	498,4
Întreprinderi industriale și alte ramuri	77,6	58,4	58,3	58,4
Fondul silvic și ocrotirea naturii	325,0	344,1	350,6	350,4
Fondul apelor	26,0	46,0	47,0	47,3
* Terenuri destinate dezvoltării sociale a localităților și de folosință generală (pășuni obștești etc.)				
Sursă: DSAS al Republicii Moldova				

Se știe că micșorarea suprafețelor agricole, în special ale celor arabile reprezintă un pericol global. În același timp, extinderea exagerată a terenurilor arabile în defavoarea altor categorii de biocenoze (de exemplu păduri), cumulată cu tehnologii intensive provoacă eroziunea solurilor. După unele estimări asigurarea hranei "minime" pentru o persoană pe glob necesită în medie 0,6 ha pământ arabil. În condițiile Uniunii Europene, se apreciază că pentru asigurarea securității alimentare sunt necesare minimum 0,15 ha teren arabil pe locuitor. În Republica Moldova fiecărui locuitor îi revin 0,41 ha de terenuri arabile.

Capacitatea reproductivă a fertilității și calitatea ecologică a solurilor sunt grav afectate de exploatarea agricole mari bazate pe tehnologii intensive cu folosirea excesivă a fertilizatorilor chimici, a pesticidelor și erbicidelor.

Criza economică și energetică, modul de realizare a reformelor în agricultură cu apariția multor proprietari lipsiți de echipamentele necesare și cunoștințele de speci-

alitate, păstrarea schemelor tehnologice vechi cu reducerea drastică a cantităților de îngrășăminte (organice și minerale), dezorganizarea sistemelor de irigație, au condus nu numai la o scădere dramatică a producției, dar și la intensificarea procesului de depreciere a solurilor.

Recuperarea potențialului regenerativ al solurilor, după cum arată experiențele unor țări avansate, este posibilă. O nouă abordare a agriculturii, focalizată pe dezvoltarea tehnologiilor adecvate mediului natural, poate asigura un randament durabil și chiar micșora costurile de producție.

Pădurile țării nu pot fi privite ca resurse forestiere de importanță economică directă, ca surse de materie primă lemnoasă. Dimensiunile, calitatea și geografia pădurilor nu corespund nici exigențelor de infrastructură ecologică. Ele reprezintă o rămășiță a codrilor din secolele trecute. Actualele suprafețe fie sunt afectate substanțial de vechi defrișări selective, fie sunt în întregime de proveniență antropogenă recentă. Circa o treime din toată suprafața pădurilor este plantată în ultimii 40-50 ani, de regulă, preponderent cu specii aduse din ecosistemele altor țări și continente (salcâm, mesteacăn alb, pini, brazi etc.), fapt care face aceste păduri mai puțin eficiente ecologic, mai puțin potrivite ca habitat pentru speciile vii, mai vulnerabile și neviabile. Costurile întreținerii și regenerării unor asemenea păduri calculate pe termen lung, sunt de regulă mai mari. În funcție de specia arboricolă dominantă, pădurile au următoarea structură: stejărișuri - 47,6%, salcâmete - 31,8%, frâsinete și căprinete - 9,1%, teișuri și plopișuri - 3,1%, fâgete - 0,2%, alte formații - 8,2%.

Potrivit Cadastrului funciar, suprafața fondului forestier cuprinde 394,7 mii ha, inclusiv păduri - 325,4 mii ha, gradul de împădurire a țării fiind de 9,6% (indice calitativ pentru comparație cu alte țări). Pădurile cuprind circa 800 trupuri de păduri, cu suprafețe ce variază între 5 și 1500 ha, dispersate neuniform pe teritoriul țării. Conform legii, pădurile sunt în proprietatea statului. Aproape 89% din suprafața fondului forestier se află în ges-

tiunea Asociației de Stat pentru silvicultură “Moldsilva”. Restul pădurilor sunt în administrația organelor publice locale, precum și a agenților economici din agricultură, transport, industrie etc. Aceste păduri sunt dispersate în sectoare mici, specia de bază fiind salcâmul.

Biodiversitatea și ariile protejate. Fiind situată în zona marginală a trei regiuni floristice (est-europeană forestieră, est-europeană de stepă, mediteraneană de silvostepă) și a celei faunistice de tranziție dintre stepa continentală asiatică și silvostepa europeană, Republica Moldova se deosebește printr-o diversitate biologică foarte vulnerabilă. Se estimează că ecosistemele naturale ocupă nu mai mult de 20% din teritoriu, sunt foarte fragmentate și degradate. Potențialul vital al ecosistemelor forestiere este slab, cuprinzând 172 specii de vertebrate terestre și 859 specii floristice, din care 40% sunt introduse din alte regiuni. Din ecosistemele de stepă s-au păstrat doar mici fragmente în care se păstrează 55 specii floristice și 109 specii de animale vertebrate. Ecosistemele naturale de luncă ocupă 1,5% din teritoriu, dar dispun de o diversitate relativ bogată. Cartea Roșie a Republicii Moldova include 241 specii faunistice și floristice. Specialiștii consideră că numărul speciilor rare și periclitare, care trebuie incluse în Cartea Roșie, se ridică la 600.

Suprafața ariilor protejate constituie 1,7% din teritoriul țării fiind una din cele mai mici din țările europene (Ucraina 3%, Franța 7%, Germania 13%, Austria 25%, etc.). Rețeaua națională cuprinde 12 categorii de arii protejate: 5 rezervații științifice (19,4 mi ha), 130 monumente ale naturii, 63 rezervații naturale, 41 rezervații peisajistice, multe monumente geologice, paleontologice, hidrologice și altele.

Calitatea globală a mediului în Republica Moldova

O dezvoltare umană viabilă este de neconceput fără un mediu ambiental sănătos. Calitatea mediului în Republica Moldova, ca și în alte țări, este afectată

de impactul negativ al activităților economice, de exploatarea neadecvată a resurselor naturale, de infrastructurile tehnico - edilitare depășite și de poluarea transfrontalieră.

Calitatea aerului. Pe ansamblul teritoriului Republicii Moldova cantitatea de poluanți emiși în atmosferă în 1998 s-a evaluat la 274 mii tone. Raportată la numărul locuitorilor acest nivel este mai mic decât în țările vecine și constituie în prezent 64 kg / locuitor / an. Scăderea bruscă a producției industriale în perioada de tranziție și, concomitent, creșterea numărului de autovehicule a schimbat structura provenienței emisiilor poluante față de anii 80. În 1998 contribuția surselor mobile de poluare a depășit cota medie pe glob (60%) atingând 83% (226,4 mii tone). Aportul transportului în poluarea orașelor atinge 92% pentru Chișinău, 95% - Bălți, 96% - Cahul etc.

Surselor fixe le revine 17 % (47,6 mii tone) din totalul emisiilor. Din această cantitate, 79 % aruncă în aer centralele termoelectrice și instalațiile de cazane. Ponderea cea mai mare în emisiile sumare de poluanți o au: hidrocarburile (15 %) din transportul rutier, oxidul și bioxidul de azot (14%), bioxidul de sulf din transportul rutier și centralele termoelectrice, monoxidul de carbon (8%) din transportul rutier și într-o mică proporție din combustia întreprinderilor industriale.

Poluarea transfrontalieră afectează bazinul aerian al Republicii Moldova în principal cu oxizi de sulf și oxizi de azot. Gradul de poluare adus cu precipitațiile dinspre vest, nord - vest (România, Polonia, Cehia, Slovacia, Germania) și dinspre est, nord-est, sud-est (Ucraina) este mai mare decât poluarea internă la oxizii de sulf de 4 ori și la oxizii de azot - de 1,5 ori.

Calitatea apei. Potrivit analizelor de laborator (1998) calitatea apei din râurile Nistru și Prut este calificată ca poluată moderat, deci potabilizabilă, iar cea a râurilor interne - poluată și degradată. În ultimul deceniu se observă o scădere a cursurilor râurilor cu sectoare ce conțin apă degradată și o creștere a ponderii

sectoarelor cu apă potabilizabilă. Această dinamică reflectă diminuarea emisiilor, condiționată de restrângerea activităților din industrie și agricultură, dar și datorită unor acțiuni mai ample de protecție a calității apelor în comparație cu perioada anterioară. Calitatea apelor subterane continuă să rămână nesatisfăcătoare, în unele cazuri din cauza poluării, în altele datorită condițiilor geologice. În unele zone apele subterane se caracterizează prin concentrații ridicate de fluor. În alte teritorii aceste ape au concentrații ridicate de hidrogen sulfurat, metan sau sunt totalmente mineralizate. În ultimii ani se observă o creștere explozivă în apele freatice a compușilor de azot și de amoniac, îndeosebi în zonele Telenеști, Florești, Orhei, Ungheni, Comrat. În majoritatea fântânilor se atestă o concentrație supranormativă de nitrați și sulfați.

Problema calității apei consumate de populație se discută demult, dar dincolo de constatări generale nu se realizează nimic substanțial, deși unele programe și proiecte au fost. Până în prezent nu se poate concretiza informația privind cota populației care are acces la apă potabilă curată. Lipsește evidența, monitorizarea surselor mici de apă și informarea corespunzătoare a populației.

Calitatea solurilor. După calitățile naturale, solurile Republicii Moldova fac parte din categoria celor mai valoroase din zona temperată. Solul suportă consecințele impactului diferitelor procese și fenomene dăunătoare naturale și antropogene.

Deprecierea potențialului regenerativ natural al solului, ca și în alte țări, este rezultatul supraexploatărilor, a irigațiilor necorespunzătoare, a tehnologiilor agricole intensive aplicate în ultimii 50 de ani. Azi eroziunea și degradarea solurilor în Republica Moldova constituie o amenințare directă la securitatea economică și socială a țării.

Suprafața totală a terenurilor erodate crește cu o rată anuală de 1,5% (10 mii ha) și actualmente constituie 32,2% din terenurile agricole. Mii de hectare sunt distruse de alunecări și ravene.

Deprecierea (uzura) solurilor, epuizarea productivității lor biologice, se manifestă sub mai multe forme, cunoscute și în alte țări: accelerarea eroziunii prin apă și coliene, deficitul de fosfor și azot, aciditatea excesivă, compactarea profilului, poluarea cu pesticide, săruri, metale grele și altele (vezi și RNDU, 1997, p. 62-64). Deși procedeele de menținere a fertilității naturale a solurilor se cunosc, în țară există o inerție și numeroase bariere de natură politică, economică, instituțională și socială care conduc la neglijarea promovării unor acțiuni energice adecvate în domeniu.

Calitatea pădurilor este afectată de urmările unor politici de gestiune necorespunzătoare din perioadele anterioare când se recoltau cantități de masă lemnoasă care depășeau capacitatea de exploatare a pădurilor limitată prin amenajările silvice. Pădurile sunt adesea atacate de boli și dăunători. Calitatea pădurilor este serios prejudiciată de tăierile ilicite și pășunatul vitelor. În majoritatea lor, pădurile Republicii Moldova nu provin din semințe, ci din lăstari (de generațiile 3-5-8 ale rotațiilor de tăieri), de aceea structura și funcțiile lor sunt degradate. Arboreturile îmbătrânesc fiziologic repede, iar capacitatea lor de rezistență la factorii negativi de mediu este redusă. Ecosistemul silvic este deteriorat și fragil.

Problemele deșeurilor. Deși nu dispune de mari industrii, Republica Moldova se confruntă, ca și alte țări, cu toate problemele acumulării deșeurilor. Depozitarea, păstrarea și valorificarea deșeurilor rămân probleme de discuții, analize și intenții sau chiar proiecte fără soluții practice adecvate. Republica nu dispune de nici un poligon corespunzător pentru îngroparea deșeurilor toxice. O parte din aceste deșeuri se depozitează în afara perimetrelor admise și special amenajate. O altă parte se evacuează fără autorizația organelor de resort la gunoistile pentru deșeuri menajere. Conform evidenței Inspectoratului Ecologic de Stat (IES) în țară s-au acumulat circa 13 mii tone de deșeuri toxice ceea ce înseamnă 3,3 kg / locuitor. Doar jumătate (49%) din acestea sunt îngropate.

Inconsecvența în privatizarea agriculturii a făcut să scape de sub control gestiunea depozitelor de chimicale din fostele gospodării colective. Depozitele au rămas fără stăpân (nu au fost privatizate), unele s-au ruinat, altele au fost demolate, cele existente necesită reparații capitale și amenajări corespunzătoare, imposibile din lipsa de mijloace. O hotărâre specială a Guvernului din 1997 referitoare la colectarea și depozitarea pesticidelor inutilizabile și interzise nu se poate realiza practic fără sprijinul financiar al organismelor internaționale.

O situație la fel de dificilă se întrevide și în domeniul deșeurilor menajere. Capacitățile majorității poligoanelor pentru deșeuri sunt epuizate, iar exploatarea lor atinge sau depășește limita admisibilă. Alte gunoiști nu se pot construi nu numai din lipsă de mijloace financiare, dar și din lipsă de terenuri. În țară funcționează 1348 rampe de deșeuri menajere, cu o suprafață de 1144,3 ha sau 31 m² / locuitor, unde sunt depozitate 29,4 mil. mc gunoaie, sau 6,8 m³ / locuitor. Aici nu intră gunoiul care se depozitează în locuri neautorizate - râpi, gropi, foste cariere, pe malul râurilor și iazurilor etc. Deoarece primăriile nu dispun de transport și combustibil pentru evacuarea deșeurilor, în multe sate apar gunoiști spontane neautorizate. Colectarea separată a metalului uzat, sticlei, cauciucului, maculaturii etc. cu ulterioara lor reciclare se află în stadiu de elaborare.

Managementul mediului natural

Odată cu tranziția la economia de piață în procesul de restructurare și de reformare a societății din Republica Moldova, se conturează inevitabil principii noi în abordarea strategiilor de dezvoltare a țării. Conservarea resurselor și protecția mediului devin obiective iminente în reșezarea economică, socială și morală a comunității umane. În cadrul noilor concepții se înscrie și modificarea instrumentelor de management al mediului natural: raporturile de proprietate asupra resurselor și rolul statului; regimul juridic (legislația); instrumentele economice, tehnico-normative, educaționale, etc.

Cele mai semnificative realizări se observă în domeniul formării cadrului legislativ, necesar pentru conservarea și protecția mediului. În totalitate legile intrate în vigoare urmăresc concretizarea acțiunilor de protecție a mediului și de conservare a condițiilor favorabile sănătății oamenilor, a măsurilor preventive de evitarea a poluării și epuizare a resurselor, de conservare a biodiversității, precum și racordarea la prevederile convențiilor și programelor internaționale în domeniu. O nouă generație de acte legislative specifice sunt în curs de elaborare, vizând cu preponderență sectoare concrete de exploatare a resurselor: agricultură, industrie, transporturi, așezări umane, etc. Instituirea instrumentelor economice menite să influențeze interesul și comportamentul ambiental al agenților economici (conservarea resurselor, protecția mediului, recuperarea deșeurilor, introducerea tehnologiilor adecvate) în Republica Moldova se reduce deocamdată la perceperea taxelor pentru utilizarea (consumul) resurselor și protecția mediului natural.

Plățile pentru poluare și penalitățile pentru diferite încălcări se încasează la fondul ecologic, iar taxele pentru utilizarea resurselor se percep la buget. Deși valoarea acestor taxe nu este fundamentată după criterii economice și nu-și face efectul financiar, economic sau ecologic, aplicarea lor reprezintă o experiență, un reper pentru perfecționarea acestor mecanisme. Administrarea în domeniul protecției mediului intră actualmente în competența Ministerului Mediului. Rolul ministerului ca autoritate centrală în politica guvernului a crescut față de anii precedenți.

Atenția și sprijinul de care se bucură în ultimii ani problematica mediului în Republica Moldova din partea organismelor internaționale, reușesc în mare măsură să sensibilizeze conștiința și acțiunile factorilor politici.

Problema esențială care paralizează funcționalitatea instituțională a protecției mediului natural este lipsa reacțiilor adec-

vate la micronivel: administrația publică locală, agenții economici, societatea civilă, cetățenii, oamenii obișnuiți. Legislația ca atare, oricât de bună ar fi, nu poate substitui tradițiile, modelele de comportament ale oamenilor. Modificarea lor cere nu numai o profundă conștientizare a problemei dar și o altă percepție a valorilor, o altă morală. Un program național de educație ecologică este mai mult decât oportun. Evident, acesta nu poate fi izolat de obiectivele și acțiunile ce urmăresc ameliorarea bunăstării oamenilor: securitatea economică, alimentară și fizică a omului.

Un rol important l-ar putea avea în toate acestea ONG-urile de profil ecologic. Deși numărul acestor organizații a crescut, ele încă nu au reușit să devină suficient de influente în formarea opiniei publice corespunzătoare.

**“Când te paște
nevoia, nu știi de
unde vine.”**

Proverb

5.8. Creșterea insecurității personale

Gradul în care drepturile omului și securitatea personală sunt respectate și protejate reprezintă unul din criteriile fundamentale pentru aprecierea gradului de democratizare a fiecărui stat. Însă nici unul

dintre aspectele securității omului nu este mai important decât cel al protecției lui contra agresiunii fizice. În condiții de criză politică, economică și socială, viața individului poate fi amenințată din mai multe direcții: din partea statului și funcționarilor de stat (violență fizică, agresiune morală, torturi în sistemul penitenciar, stare de război); din partea altor grupuri sociale (conflicte etnice); din partea unor persoane particulare sau grupuri criminale și violența de stradă; amenințări în familie, la adresa femeilor și copiilor; auto-amenințări (sinucideri, narcomania, etc.).

Transformările care au loc în societate au provocat o scădere simțitoare a gradului de protecție personală a cetățenilor. Perioada de tranziție a condus la apariția șomajului și contrastelor sociale. Racket-ul, conflictele violente între grupările criminale, coruperea organelor de drept și consumul de droguri au devenit fenomene obișnuite pentru Moldova.

Problemele principale legate de securitatea personală în orice regiune din Republica Moldova țin de criminalitate, accidente de muncă sau rutiere, violență în familie, droguri.

Însă principala amenințare la securitatea personală a populației este starea criminogenă. Printre principalele cauze ale agravării situației criminogene în Republica Moldova pe parcursul ultimului deceniu sunt: formarea unui stat nou, cu un sistem legislativ imperfect, adesea contradictoriu; activitatea ineficientă a organelor de control; dezmembrarea teritorială a țării; conflictul armat din 1992 din Transnistria în urma căruia în mâinile populației au nimerit cantități considerabile de arme de foc și muniții; formarea unor grupuri noi de populație îmbogățite peste noapte care impun interesele numai pe căi ilegale; arieratele la plata salariilor lucrătorilor organelor de drept, înzestrarea tehnică insuficientă a lor.

Conform datelor statistice, în 1998 pe teritoriul controlat de puterea centrală (cu excepția Transnistriei) au fost comise 8 210 crime grave, dintre care circa 377 prin utilizarea armelor de foc, grenadelor și substanțelor explozive. În același timp,

Caseta 5.8.1

Tratatele internaționale de bază privind drepturile omului, ratificate de Republica Moldova

- Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.
- Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice.
- Convenția Internațională pentru drepturile copilului.
- Convenția pentru drepturile politice ale femeii.
- Convenția Internațională pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială.
- Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor contra umanității.
- Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid.
- Convenția asupra abolirii muncii forțate.
- Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei.
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului.
- Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale.

Sursă: Centrul pentru drepturile omului din Moldova, 1999

nivelul criminalității în Chișinău este de la 2 până la 3 ori mai înalt decât în alte zone ale Moldovei, reprezentând 178,1 crime la 10 mii locuitori în raport cu media pe țară de 95,7. În 1998, în urma crimelor premeditate au decedat 789 persoane (în 1997 - 824 persoane), din care 53% au decedat în urma omorurilor și a tentativelor de omor. A crescut cu 14,4% numărul persoanelor fără ocupație care au comis crime, fapt care confirmă impactul problemelor sociale asupra nivelului de criminalitate.

Statistica mortalității populației din cauza omuciderilor și sinuciderilor este stranie. Astfel, în 1998 numărul sinuciderilor pe teritoriul Republicii Moldova înțrecea de 1,38 ori numărul asasinărilor (15,7 cazuri de sinucideri la 100 mii locuitori și 11,3 omucideri la 100 mii locuitori), ceea ce deja trecea dubii. În perioada tranziției însă, când situația economică a populației evident s-a agravat, când peste 300 mii de persoane și-au pierdut locul de muncă și circa 80% din populație se află sub nivelul sărăciei, numărul sinuciderilor înțrece numărul omuciderilor doar cu 10-20%. Aceasta poate servi drept o cale de "îmbunătățire" a statisticii descoperirii crimelor, pe de o parte. Pe de altă parte, poate vorbi despre violența în sistemul penitenciar.

S-a răspândit considerabil fenomenul corupției. Conform datelor conferinței republicane "Criminalitatea organizată și economia tenebră în Republica Moldova" organizată de Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Academia de Poliție, Asociația Independentă de Criminologie și Fundația Soros (Februarie, 1999), corupția a atins cele mai mari proporții din istoria Republicii Moldova. Peste 79 la sută din antreprenori și 85 la sută din ceilalți respondenți au declarat că fără a oferi mită funcționarilor de stat nu se poate rezolva nici o problemă.

În opinia publică peste 92 la sută din respondenți manifestă motive de teamă, mai ales referitor la cruzimea criminalilor și convingerea că nu vor fi descoperiți. Ritmul de creștere a multor genuri de infracțiuni îngrijorează populația. Peste

Caseța 5.8.2

Datele oficiale ale Ministerului Afacerilor Interne referitoare la combaterea criminalității în Republica Moldova sunt destul de optimiste. Astfel, în 1998 s-a obținut o reducere a criminalității cu 9,3%, inclusiv cu 20,6% a crimelor cu caracter grav pe linia poliției criminale (tâlhăriile cu 25,9%, excrocheriile cu 48,1%, leziuni corporale grave cu 20%, furturi ale proprietății de stat cu 20,9%, ale mijloacelor de transport cu 20,4%, din apartamente cu 8,5%). Aceste tendințe pozitive se mențin și la începutul anului 1999. Mobilizarea rezervelor în prevenirea și depistarea crimelor a contribuit și la sporirea eficacității activității polițienesci. Procentul de descoperire a crimelor a crescut de la 59,9% la 64%, în special a crimelor cu caracter grav (omorurile până la 82,4 la sută, leziunile corporale grave la 82,9%, violurile la 91,7%, tâlhăriile la 56,2%, jafurile la 47,5%, furturile averii de stat la 54,6%, ale mijloacelor de transport la 27,8%). Numai în anul precedent au fost neutralizate 146 de grupări criminale, dintre care 67 stabile, au fost reținuți 411 criminali.

Însă conform unor relatări în presa liberă, situația reală în combaterea crimei în Republica Moldova pare a fi mai dificilă. Există numeroase cazuri de clasare neîntemeiată a dosarelor penale și dosire a informației. O altă cauză a diminuării numărului crimelor înregistrate este faptul că cetățenii apelează tot mai rar la ajutorul organelor de drept pentru a-și apăra interesele. Populația pătimită apelează la autoritățile criminale pentru a-și asigura protecția.

Sursă: MAI al Republicii Moldova

85 la sută din respondenți consideră asemenea democrație falsă.

Un pericol real pentru securitatea personală în Moldova îl constituie creșterea continuă a criminalității legate de răspândirea și consumul drogurilor. Oficial, în anul 1998 s-au înregistrat 870 de crime de acest gen. Deosebit de gravă este situația printre minori. Școlile și alte instituții de învățământ devin ținta distribuitorilor de droguri. Răspândirea narcomaniei a provocat o explozie a cazurilor de îmbolnăvire de SIDA. În condițiile neputinței și ignoranței structurilor de stat, Fundația Soros Moldova a finanțat un proiect care prevede asigurarea gratuită a narcomanilor cu seringi de unică folosință în scopul diminuării pericolului de contaminare cu SIDA.

În condițiile crizei social-economice s-a deteriorat situația securității personale a copiilor și femeilor. În Moldova tot mai mulți copii sunt privați de dreptul de a frecventa școala din cauza sărăciei. Toate acestea, îmbinate cu subnutriția, se răsfrâng negativ asupra sănătății întregii

generații. Copiii au început să fie exploatați de grupările criminale în calitate de cerșetori, s-a răspândit prostituția printre minori. Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, 12 la sută din infracțiuni au fost comise de elevi, 54 la sută de minori neșcolarizați și 6 la sută de elevii școlilor tehnice-profesionale. Una din cauzele creșterii criminalității este consumul băuturilor alcoolice, vârsta critică a copiilor și supraexcitarea sistemului nervos. Fiecare al șaptelea minor a săvârșit infracțiuni în stare de ebrietate, 594 minori au luat parte la infracțiuni în grup.

În 1998 au fost înregistrate 229 cazuri de viol. Datorită șomajului, femeile sunt

nevoite să se implice în activități improprii și riscante pentru a asigura existența familiilor lor. Practicând comerțul în stradă, femeile devin ușor ținta jafurilor. În unele cazuri, ele sunt amăgite cu promisiuni de angajare peste hotare, unde sunt impuse să practice prostituția.

În pofida situației proaste a drumurilor și practic triplării parcului de autoturisme, preponderent din cota importului masiv al autoturismelor vechi, probabilitatea de a fi implicat într-un accident rutier nu s-a schimbat. În 1998 au fost înregistrate circa trei mii accidente rutiere în care peste 3600 persoane au fost traumatizate iar 492 au decedat.

O problemă aparte o constituie situația în raioanele de Est ale Republicii Moldova. În urma conflictului armat din primăvara-vara anului 1992, statul moldovenesc a pierdut controlul asupra acestui teritoriu. În Transnistria s-a instaurat un regim care persecută orice opoziție politică prin mijloace ce nu au nimic comun cu mecanismele statului de drept. Deosebit de dificilă este situația pentru acei locuitori care au cetățenia Republicii Moldova. Concedierile din motive politice și intimidările au devenit obișnuință în zona controlată de regimul separatist. Securitatea personală este afectată și de faptul că pe malul stâng al Nistrului s-au păstrat formațiunile paramilitare de kazaci și foarte mult armament a rămas în mâinile populației. Ultimii ani au cunoscut o criminalizare bruscă a acestei regiuni.

Administrația de la Tiraspol nu oferă nici un fel de informație privind gradul real de criminalitate sau numărul de atacuri asupra persoanei, etc. Însă ținând cont de situația de ansamblu, se poate afirma că în Transnistria se încalcă frecvent drepturile fundamentale ale omului, iar situația securității personale este mult mai gravă decât pe restul teritoriului Republicii Moldova. Parlamentul Republicii Moldova, având în vedere situația din Transnistria, precum și prevederile punctului 11 e) al Avizului 188 (1995) al Adunării Parlamentare a Consiliului Eu-

Casetă 5.8.3

Violările drepturilor omului

Regimul separatist de la Tiraspol acordă atenție prioritară creării structurilor de forță, inclusiv a forțelor armate. În situația când regimul separatist a impus cu forța “obligațiunea militară generală”, aceasta deseori devine un pericol real pentru securitatea personală a celor ce nu acceptă regimul. Există numeroase cazuri când pentru refuzul de a fi înrolat în armata regimului autoproclamat persoanele au fost supuse torturilor fizice, devenind invalizi pentru toată viața.

Regimul de la Tiraspol practică și răpirea ilegală a cetățenilor. La 14 decembrie 1998 cetățeanul Republicii Moldova Vitalie Corobco a fost răpit la Chișinău și transportat la Tiraspol de colaboratorii “ministerului securității” transnistrian. Ulterior, Vitalie Corobco a fost transportat la Moscova.

Un caz aparte este cel al deținutului politic Deputatului în Parlamentul Republicii Moldova Ilie Ilașcu, care timp de 7 ani este supus unui abuz psihologic, torturilor fizice și este condamnat de către sistemul autoproclamat la moarte. Numeroasele apeluri la organizațiile internaționale întreprinse de către autoritățile Republicii Moldova până în momentul de față nu s-au soldat cu succes deoarece autoritățile Transnistrene nu recunosc organizațiile internaționale. La momentul actual dosarul lui Ilie Ilașcu se examinează în mod excepțional de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului.

Sursă: compilare din mass-media

ropei, a considerat necesar de a formula la momentul ratificării Convenției Europene a Drepturilor Omului o Declarație prin care Republica Moldova și-a delimitat de orice responsabilitate pentru actele comise pe teritoriul autoproclamatei republici nistrene.

Societatea a depășit faza de tensionare a relațiilor interetnice de la începutul anilor '90. Cu toate că deocamdată nu se poate de vorbit despre o armonizare stabilă a relațiilor interetnice, confruntările interetnice nu reprezintă deocamdată un pericol.

Se poate de constatat că securitatea personală în Republica Moldova nu este asigurată într-un mod suficient. Condițiile pentru sporirea gradului de securitate personală pentru cetățenii Moldovei pot apărea numai după depășirea fazei celei mai acute a crizei social-economice. Totodată, sistemul de asigurare eficientă a securității personale a cetățeanului poate funcționa numai într-un stat de drept.

Printre căile ameliorării securității personale a populației și de combatere a criminalității în Republica Moldova se pot menționa:

- Reducerea șomajului — sursa principală a creșterii criminalității;
- Stabilizarea familiei, ridicarea rolului ei în educația copiilor;
- Lupta contra alcoolismului și narcomaniei care alimentează criminalitatea;
- Reducerea economiei tenebre, lupta cu corupția;

- Ridicarea autorității și responsabilității organelor de drept în lupta cu criminalitatea; lichidarea arieratelor la plata salariilor în această sferă;
- Sporirea eficienței activității operative de investigații pentru depistarea grupărilor criminale și a infractorilor, elaborarea unui mecanism de control eficient și de stimulare a activității organelor de control;
- Perfecționarea sistemului de pregătire a colaboratorilor de poliție;
- Lărgirea cooperării pe linia Interpol;
- Crearea unei rețele informaționale Intranet în sistemul organelor de drept și fiscale;
- Perfecționarea legislației în vigoare, adoptarea imediată a Codului de procedură penală, a Codului contravențional și a Legii cu privire la spălarea banilor. Elaborarea și adoptarea Legii cu privire la declararea veniturilor, Codului de conduită a funcționarului public, sechestrarea veniturilor ilicite, combaterea traficului de droguri, de armament și de explozive.

Combaterea crimei organizate devine una din sarcinile primordiale ale statului, de soluționarea căreia în mare parte depinde asigurarea securității umane în țară.